

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-15

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«_____» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ АРГУМЕНТАЦІЇ
Fundamentals of theory and practice of argumentation

спеціальність
specialty

всі спеціальності
all specialties

спеціалізація
specialization

всі спеціалізації
all specializations

Робоча програма з дисципліни «Основи теорії та практики аргументації» для студентів всіх спеціальностей. – Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробник: Мельничук Юлія Іванівна, доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін, кандидат філософських наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Протокол від «__» ____ 201_ року № __.

Завідувач кафедри спеціальних юридичних дисциплін _____ проф. В.І. Кафарський

Схвалено науково-методичною радою НУВГП.

Протокол від «__» _____ 2018 року № __.

Голова науково-методичної ради НУВГП _____ О.А. Лагоднюк
«__» _____ 2018 року

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи теорії та практики аргументації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи теорії та практики аргументації» є поняття, структура, закономірності логічної складової у аргументаційному процесі, форми та методи аргументації, основи критичного мислення, практичні навички формально-правильного, раціонального мислення.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є складовою частиною циклу для підготовки студентів за спеціальністю «Право». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із курсу – «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Логіка», «Юридична деонтологія».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Теорія аргументації є міждисциплінарною дисципліною про те, як умовиводи можуть бути досягнуті в процесі логічних суджень. Аргументаційна теорія включає в себе дискусію, діалог, полеміку, переконання, а також правильність висновків, логіку та процедурну практику.

Розвинуте логічне мислення є одним з ознак сучасної освіченої людини. Здатність чітко мислити, швидко приймати правильне рішення на підставі аналізу ситуації, що склалася забезпечує людині затребуваність й успішність у професійній діяльності. Наприклад, вміння використовувати весь арсенал логічних знань і способів переконання знадобиться в професійній діяльності.

Аргументація розглянута не тільки як особлива техніка переконання, а й як практичне мистецтво, яке передбачає вміння вибрати з різноманітних прийомів переконання ті, які потрібні та відповідають особливостям аудиторії й обговорюваної проблеми.

Ключові слова: Доведення, спростування, логічне мислення, дискусія, полеміка, аргументи, теорія, логічна помилка, правильність, неправильність міркувань.

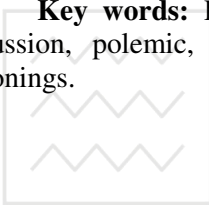
Abstract

The theory of reasoning is an interdisciplinary discipline on how the inferences can be achieved in the process of logical judgments. The argumentation theory includes discussion, dialogue, polemics, persuasion, as well as the correctness of conclusions, logic and procedural practice.

Developed logical thinking is one of the hallmarks of a modern educated person. The ability to think clearly, to quickly make the right decision on the basis of an analysis of the current situation, provides a person with the demand and success in professional activities. For example, the ability to use the entire arsenal of logical knowledge and methods of persuasion will be necessary in professional activities.

The argument is considered not only as a special technique of persuasion, but also as a practical art, which involves the ability to choose from the various techniques of persuasion those that are needed and meet the characteristics of the audience and the discussed problem.

Key words: Refutation and leading to of assertions, logical thought, discussion, polemic, arguments, theory, logical error, rightness, error of reasonings.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0		Навчальна дисципліна вільного вибору студента
Модулів – 1	Всі спеціальності НУВГП	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр
Індивідуальне науково-дослідне завдання		4-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції 14 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6		Практичні 16 год.
	Лабораторні -	
	Самостійна робота 60 год.	
	Індивідуальні завдання: -	
	Вид контролю: залік	

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 33% до 67%.

2.1. Метою навчальної дисципліни «Основи теорії та практики аргументації» - дослідження та засвоєння студентами інтелектуальної «інструментарію» і, у зв'язку з цим, формування та підвищення рівня культури мислення та мовлення студентів, набуття ними теоретичних знань та розробка, удосконалення практичних навичок аргументування.

2.2. Завданням навчальної дисципліни.

Вивчення дисципліни, що полягає у набутті студентами знань, умінь і здібностей (компетенцій) ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці, а саме: надання студентам теоретичних знань про основні форми мислення, семантичні категорії мови, а також законів і правил логіки; допомогти студентам у здійсненні практичних навичок правильного функціонування вказаними формами та категоріями, а також застосуванням логічних законів і правил; вказати на специфіку та значення логічних та внелогічних (психологічних, емоційних, риторичних, естетичних та нравственних) аспектів аргументації; визначення основних видів та способів обґрунтування та критики переконань; виявити і продемонструвати залежність способів аргументації від специфіки аудиторії та контексту, а також вказати на своєрідність аргументації в різних областях діяльності; надати знання студентам про стратегію та тактику аргументації; формувати навички застосування знань, отриманих в рамках вивчення дисципліни, на практиці - в спілкуванні, спорі, виступі, як у навчальному процесі та науковій діяльності, так і в повсякденному житті.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент *повинен:*

знати:

- основні види та способи обґрунтування та критики переконань;
- закони і правила логіки;
- загально логічні методи (порівняння, аналіз, абстрагування, синтез та узагальнення) наукового пізнання та основні види умовиводів(дедукція, індукція та аналогія);
- основи та принципи критичної, раціональної рефлексії;
- основні прийоми та методи аргументації;
- основні принципи та вимоги стратегії, а також основні варіанти та конкретні прийоми дій з аргументації;
- основні форми мислення та розвитку знання;
- семантичні категорії мови;
- методи та прийоми аргументації;
- пастки в аргументації.

вміти: льний університет

правильно користуватися понятійним апаратом професійної галузі, чітко визначати зміст понять та проводити інші логічні операції з ними;

- будувати міркування відповідно до законів мислення та логічних правил, уникати помилок та знаходити їх в міркуваннях інших;
- правильно будувати доведення та спростування, аргументувати власні думки;
- побудувати пояснення відповідно до певної ситуації;
- правильно формулювати запитання та давати відповіді на них;
- вести переговори, діалог, дискусію, полеміку.

3. Програма навчальної дисципліни 4 семестр

Змістовий модуль 1. Логічні основи теорії аргументації

Тема 1. Семіотичний характер логіки висловлювань

1. Поняття, предметне поле теорії аргументації.
2. Поняття про знак. Види знаків.
3. Структура знакового процесу.
4. Види та значення знака.
5. Зміна знакового процесу.

Тема 2. Висловлювання та суджень

1. Судження та висловлювання.
2. Поняття дескриптивного висловлювання.
3. Мова логіки висловлювань та предикатів.
4. Логічне слідування між висловлюваннями.
5. Поняття модального висловлювання.
6. Висловлювання і норма.

Тема 3. Умовиводи у теорії аргументації

1. Поняття дедуктивного умовиводу.
2. Прямі та непрямі дедуктивні розмови
3. Загальна характеристика вірогідних умовиводів.
4. Індуктивні умовиводи їх види.
5. Умовиводи за аналогією

Тема 4. Аналіз аргументації

1. Поняття аргументації.
2. Точка зору та аргументи. Види аргументів.

- 3. Контекст аргументації.
- 4. Алгоритм аналізу аргументації.

Тема 5. Структура аргументації

1. Поняття структури аргументації
2. Підрядкована аргументація
3. Множинна аргументація
4. Рівні складності аргументації.
5. Алгоритм визначення структури аргументації.

Змістовий модуль 2. Особливості практичного застосування аргументації

Тема 6. Емпірична та теоретична аргументація

1. Пряме підтвердження та підтвердження наслідків.
2. Факти як приклади та ілюстрація.
3. Система аргументації.
4. Перевірка, заперечення та умовна сумісність аргументів.
5. Методологічна аргументація.
6. Межі обґрунтування.
7. Контекстуальна аргументація.

Тема 7. Аргументація та цінність. Пояснення і розуміння в аргументації.

1. Цінності та епістемологія.
2. Опис і оцінка, різноманіття оцінок аргументів.
3. Квазіемпіричні обґрунтування оцінок.
4. Теоретичне обґрунтування оцінок .
5. Принципи моралі.
6. Пояснення, передбачення, розуміння в аргументаційному процесі.

Тема 8. Проблемні ситуації і аргументація. Некоректна аргументація.

1. Різноманітний світ проблем . Види проблемних ситуацій.
2. Явні та Неявні проблеми.
3. Некоректні докази, їх види.
4. Стандартні некоректні аргументи.

Тема 9. Правила і помилки в аргументації

1. Правило свободи. Типові помилки.
2. Правило тягаря доказу. Типові помилки.
3. Правило обґрунтування та критики точки зору. Типові помилки.
4. Правило обґрунтування аргументов та заборони неправдивих аргументів. Типові помилки

5. Правило релевантності аргументації. Типові помилки
6. Правило уявлення аргументації. Типові помилки
7. Правило логічності. Типові помилки

Тема 10. Форми розвитку знань

1. Поняття гіпотези. Види гіпотези.
2. Поняття теорії, її види.
3. Функції теорій.
4. Стратегії перевірки теорій та гіпотез.
5. Роль гіпотез, теорій в аргументації.

Тема 11. Запитання та відповіді, їх місце в теорії аргументації

1. Поняття запитання і його логічна структура.
2. Види запитань та відповідей.
3. Прагматична характеристика комунікативної ситуацій. Техніки запитань в аргументації.
4. Класифікація помилок, пасток в аргументації.
5. Суперечка та доказування: порівняльний аналіз.
6. Разновиди суперечки і проблема її класифікація. Норми, правила і принципи суперечки.
7. Стратегія та тактика суперечки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістовних модулів	Денна форма навчання				
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Всього
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Логічні основи теорії аргументації					
Тема 1. Семіотичний характер логіки висловлювань	1	1		4	6
Тема 2. Висловлювання та суджень	1	1		10	14
Тема 3. Умовиводи у теорії аргументації	2	2		8	12
Тема 4. Аналіз аргументації	1	1		6	8
Тема 5. Структура аргументації	1	1		6	10

Разом за змістовий модуль 1	8	8		34	50
Змістовий модуль 2. Особливості практичного застосування аргументації					
Тема 6. Емпірична та теоретична аргументація	2	2		4	8
Тема 7. Аргументація та цінність. Пояснення і розуміння в аргументації.	2	1		5	9
Тема 8. Проблемні ситуації і аргументація. Некоректна аргументація	-	2		5	7
Тема 9. Правила і помилки в аргументації	-	1		5	5
Тема 10. Форми розвитку знань	-	1		2	2
Тема 11. Запитання та відповіді, їх місце в теорії аргументації	2	1		5	9
Разом за змістовий модуль 2	6	8		26	40
Разом	14	16		60	90

5. Теми практичних занять

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин
5 семестр	
Тема 1. Семіотичний характер логіки висловлювань	1
Тема 2. Висловлювання та суджень	1
Тема 3. Умовиводи у теорії аргументації	2
Тема 4. Аналіз аргументації	1
Тема 5. Структура аргументації	1
Тема 6. Емпірична та теоретична аргументація	2
Тема 7. Аргументація та цінність. Пояснення і розуміння в аргументації.	1
Тема 8. Проблемні ситуації і аргументація. Некоректна аргументація	2
Тема 9. Правила і помилки в аргументації	1
Тема 10. Форми розвитку знань	1
Тема 11. Запитання та відповіді, їх місце в теорії аргументації	1
Разом за 4 семестр	16

6. Самостійна робота

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин
4 семестр	
Тема 1. Семіотичний характер логіки висловлювань	4
Тема 2. Висловлювання та суджень	10
Тема 3. Умовиводи у теорії аргументації	8
Тема 4. Аналіз аргументації	6
Тема 5. Структура аргументації	6
Тема 6. Емпірична та теоретична аргументація	4
Тема 7. Аргументація та цінність. Пояснення і розуміння в аргументації.	5
Тема 8. Проблемні ситуації і аргументація. Некоректна аргументація	5
Тема 9. Правила і помилки в аргументації	5
Тема 10. Форми розвитку знань	2
Тема 11. Запитання та відповіді, їх місце в теорії аргументації	5
Разом за 4 семестр	60

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- проблемне викладання;
- частково-пошуковий метод;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 100 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль за засвоєнням знань здійснюється декількома способами: застосовуються різні форми опитування, виконання реферативних завдань, написання контрольних робіт на практичних заняттях, а також систематичне проведення модульного контролю, складання заліку.

При виставленні оцінок враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї, а не особисте відношення до них тих, хто відповідає. Успішність засвоєння курсу визначається за допомогою ухваленої шкали оцінювання.

Всі види занять навчальної дисципліни «Основи теорії та практики аргументації» повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти 4 семестр

Поточне тестування та самостійна робота											
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Всього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	
8	8	8	10	10	10	8	8	10	10	10	

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Добре	
74-81		
64-73	Заловільно	

60-63	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу
0-34		

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Основи теорії та практики аргументації» включає:

1. Програму навчальної дисципліни;
2. Тестові модульні завдання;
3. Лекційний матеріал;
4. Храпко П. Ю. (2014) Методичні вказівки та плани семінарських занять з дисципліни «Логіка» для студентів всіх напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання. –Р.: НУВГП, 2014. – 23с. / Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/356/1/06-07-141.pdf>

12. Рекомендована література

Базова

1. Абачиев С.К., Делия В.П. Теория и практика аргументации. (К учебному курсу для специалистов по связям с общественностью) / С. К. Абачиев, В.П. Делия. – М., 2004. – 349с.
2. Ивин А.А. Теория аргументации / А.А. Ивин. – М., 2000. – 416 с.
3. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів / А. Є. Конверський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.
4. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник / І. В. Хоменко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400с.
5. Хоменко І. В. Логіка. Практикум: навч. посібник для вищих навч. закладів / І. В. Хоменко. – Видавець. К.: Юрінком Інтер. – 2002. – 240 с.

Допоміжна

1. Гетманова Л. Д. Логика / Л. Д. Гетманова. – Москва: Высшая школа, 1986. – 287с.

2. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки: навч. посіб./ К.К. Жоль. – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
3. Конверський А.С. Логіка: Підручник для студ. юрид. фак. / А.С. Конверський. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 304 с.
4. Логіка: Підручник / В.Д. Титов та ін. - Х.: Право, 2005.- 208. –214с.
5. Логика научного познания: Актуальные проблемы/ Ред. Д.П.Горский. – Москва: Наука, 1987. – 196с.
6. Мельников В.Н. Логические задачи/ В.Н. Мельников. –Киев, Одесса, 1989. –343 с.
7. Тофтул М. Г. Логіка: Посібник / М. Г. Тофтул. - К.: Академвидав, 2003. –368 с.
8. Хоменко І.В. Логіка: Підручник/ І.В. Хоменко. – К.: Центр навч. літ., 2007. – 335 с.
9. Щербина О. Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій/ О. Ю. Щербина . – К.: Юридична думка, 2007. –264с.
10. Цимбалюк В.І., Мельничук Ю.І. та ін. Логіка для юристів / В.І.Цимбалюк., Ю.І.Мельничук . – Львів. : Новий світ -2000, 2017. – 216с.

Електронний репозиторій НУВГП

1. Методи комплексного аналізу : монографія / А. Я. Бомба, С. С. Каштан, Д. О. Пригорницький, С. В. Ярощак. – Рівне : НУВГП, 2013. – 415с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2803/>

Інформаційні ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=
2. Гончаров А.Ю. Логіка і теорія аргументації: формальний і неформальні підходи: Автореферат дис.. канд. Філософ. наук:09.00.06/ А.Ю. Гончаров: Ін-т філософ. ім. Г.С. Сковорода, НАН України. –К., 2003. –16с. [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%AE.\\$](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%AE.$)